

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
ARKEOLOGISK SEKSJON
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

SIKRINGSUNDERSØKELSE AV
SKADET GRAVHAUG
NORDRE SKØYEN, 144/1, OSLO
KOMMUNE, OSLO FYLKE

FELTLEDER: Kathryn E. Sæther

PROSJEKTLEDER: Grethe B. Bukkemoen

Oslo 2015

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO

Gårds-/ bruksnavn Nordre Skøyen	G.nr./ b.nr. 144/1
Kommune Oslo	Fylke Oslo
Saksnavn Nordre Skøyen hovedgård (sikringsundersøkelse)	Kulturminnetype Gravhaug
Saksnummer (KHM) 2010/10188	Prosjektkode 220255
Grunneier, adresse	Tiltakshaver Sikringsundersøkelse finansiert
Tidsrom for utgravning 07-08.07.2015	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum UTM 32, N.6642651, Ø.0602208
ØK-kart -	ØK-koordinater -
A-nr. -	C.nr. -
ID nr. (Askeladden) Id76650	Negativnr. (KHM) Cf34913
Rapport ved: Kathryn Etta Sæther	Dato: 26.11.2015
Saksbehandler: Grethe Bjørkan Bukkemoen	Prosjektleder: Grethe Bjørkan Bukkemoen

SAMMENDRAG

I perioden 07-08.07.2015 utførte Kulturhistorisk museum i samarbeid med Byantikvaren i Oslo en sikringsundersøkelse av gravhaug id76650. Haugen ligger på Nordre Skøyen hovedgård, ca. 105 m nord for våningshuset. Deler av ytterkanten av gravhaugen og sikringssonen var blitt skadet av et nedblåst tre under et uvær i juli 2010. Treet hadde stått i sikringssonen og veltet over gravhaugen. I den forbindelse hadde roten dratt med seg en stor mengde jord.

Sikringsundersøkelsens formål var å dokumentere skadene og sikre eventuelt forflyttet/eksponert arkeologisk materiale, samt tilbake stille området. Sikringstiltakene som ble utført omfattet derfor tørrsålning av massene som rotveltet hadde dratt opp, digital dokumentasjon av det skadete området, metallsøk, fjerning av trestammen og rot, samt igjenfylling og utjevning. Det ble ikke gjort funn eller tatt ut prøver under undersøkelsen.

INNHOOLD:

1	BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	4
2	DELTAGERE, TIDSRUM	4
3	LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER.....	4
4	PRAKTISK GJENNOMFØRING AV SIKRINGSUNDERSØKELSEN	6
5	SIKRINGSUNDERSØKELSENS FORLØP OG RESULTATER	7
6	SAMMENDRAG	12
7	VEDLEGG	13
7.1	Fotoliste, Cf34913.....	13

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK SIKRINGSUNDERSØKELSE

NORDRE SKØYEN, 144/1., OSLO KOMMUNE, OSLO FYLKE

1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Gravhaugen id76650 på Nordre Skøyen hovedgård ble delvis skadet av et nedblåst tre under et uvær i juli 2010. Treet hadde stått i sikringssonen og veltet over gravhaugen. Det ble derfor gjennomført en sikringsundersøkelse av haugen finansiert av Riksantikvaren iht. kml. § 8. Undersøkelsens formål var å tilbakestille området, dokumentere skadene og sikre eventuelt forflyttet/eksponert arkeologisk materiale. KHM utførte sikringsundersøkelsen i samarbeid med Byantikvaren i Oslo i perioden 07-08.07.2015.

2 DELTAGERE, TIDSRØM

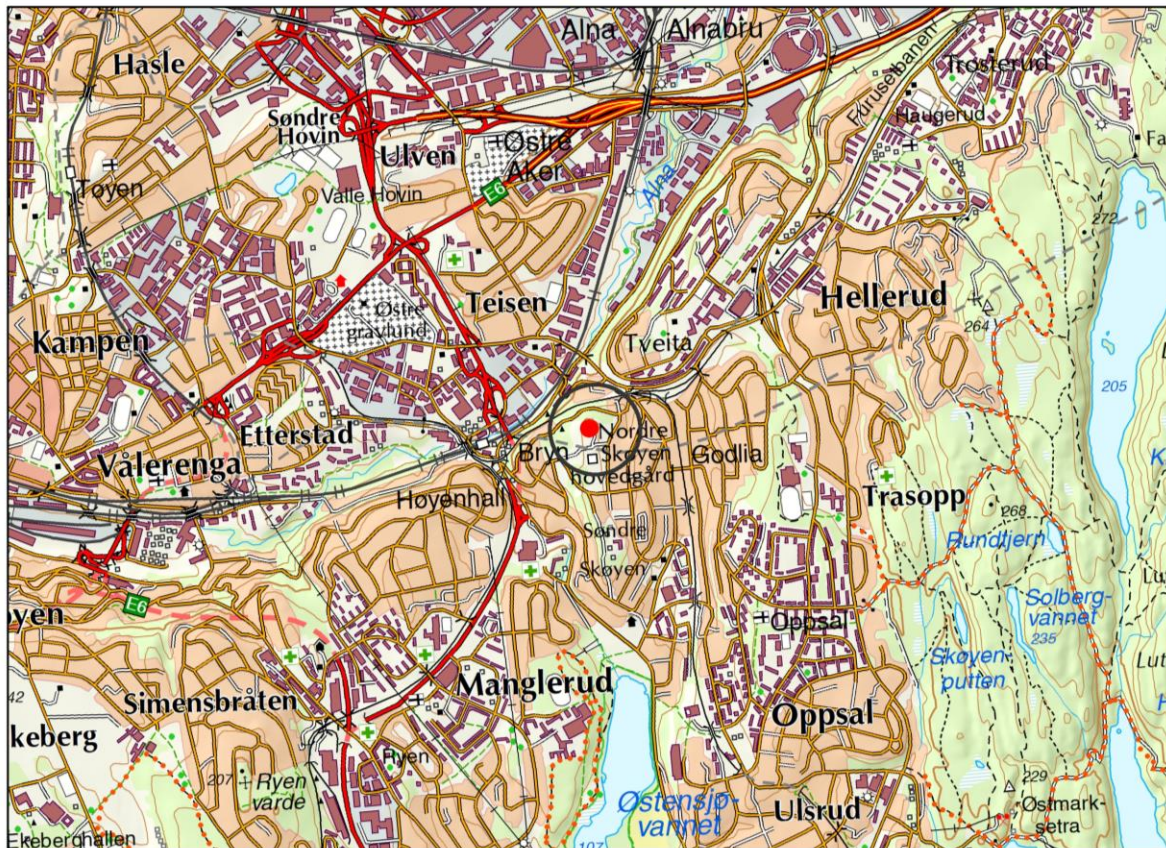
Navn	Etat	Periode	Dagsverk
Kathryn E. Sæther	Kulturhistorisk museum	07-08.07.2015	2
Jannie Schnedler Johansen	Byantikvaren i Oslo	07-08.07.2015	2
Magne Samdal	Kulturhistorisk museum	07.07.2015	3 timer
Sum			4 + 3 timer

Tabell 1: Deltagere på sikringsgravningen på Nordre Skøyen.

3 LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER

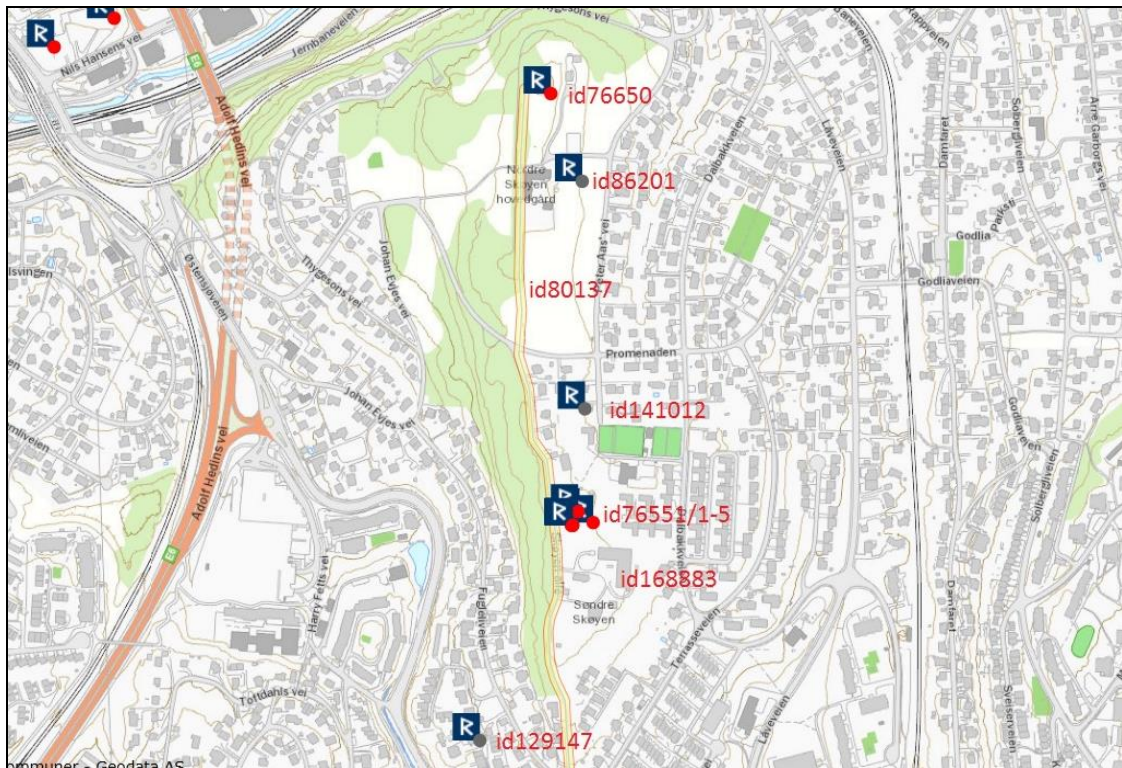
Gravhaugen ligger i parkanlegget til Nordre Skøyen hovedgård id86201, ca. 150 m nord for våningshuset. Gården og haugen ligger på et markant nord-sør gående høydedrag, mellom områdene Høyenhall, Bryn og Godlia. Gården, har sammen med Søndre Skøyen gård id168883 noen hundre meter lenger sør, gitt navn til høydedraget Skøyenåsen. Fra gravhaugen er det vid utsikt mot byen og fjorden til tross for parkens mange løvtrær. Vest for våningshuset går det en lindeallé som følger parallelt med deler av et veifar fra middelalder (gamle Enebakkveien), id80137, som krysser åsen. Like øst for gravhaugen ligger en eldre drengestue.

På 1200-tallet lå gården under Nonneseter kloster, og deler av grunnmuren til hovedhuset kan dateres tilbake til omkring 1250. Gården ble på 1300-tallet makeskiftet til Oslo bispestol. Etter reformasjonen kom gården under Kronen, og i 1663 ble den solgt til private for å finansiere kongens kriger. Gården var delt i en Østre og Vestre gård, der dagens Nordre er tidligere Østre. Vestre gård forsvant på 1700-tallet, men arealet ble

Figur 1: Oversiktskart (Kartgrunnlag: Statens kartverk. Tillatelsesnummer NE12000-150408SAS. Produsert 02/11.2015, M. Samdal).

drevet sammen med Østre siden 1560. I 1842 ble gården delt inn i Søndre og Nordre, sistnevnte kalt hovedgård.

Figur 2: Kartutsnitt viser automatisk fredete kulturminner på Nordre og Søndre Skøyen, (Kartutsnitt hentet fra fornminnedatabasen «Askeladden»).

Gravhaugen id76650 på Nordre Skøyen, samt en gravhaug, id76551, på Søndre Skøyen, (Skøyen Allé 14), indikerer at gården har vært av betydning lenge før skriftlige kilder ble gjeldende i Norge. Byantikvaren i Oslo utførte en registrering ved sistnevnte gravhaug og det ble da påtruffet fire kokegrop, id76551/2-5, fra eldre jernalder. En kokegrop, id141012, datert til romersk jernalder er også undersøkt i Peter Aas vei 33. I tillegg vitner tidligere funn gjort innenfor gnr. 144 om aktivitet i området som strekker seg minst 6000 år tilbake.

Id/Cnr	Gjenstand	Funnsted	Datering
id129123/C26165	Skafthullsøks		Yngre steinalder/bronsealder
C35259	Trinnøks		Yngre steinalder
C311502	Avslag av bergart	Trasoppbanen	Steinalder
C35063	Hengebryne	Fuglelivveien 23	vikingtid/merovingertid

Tabell 2: Gjenstandsfunn fra gnr. 144.

4 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV SIKRINGSUNDERSØKELSEN

Massene som var blitt dratt opp med rota fra gravhaugen og sikringssonen ble tørrsåldet med svenskesåld. Det ble utført frisøk med metall søker XPDEUS over rotveltet, samt området rundt. Standard innstilling på søker ble brukt. Det ble brukt digitalt speilløst systemkamera og bildene ble lagt inn i KHMs fotobase under Cf34913.

Figur 3: Magne Samdal utfører metallsøk over og ved rotveltet (foto; cf34913_7).

Det ble brukt en Trimble R6 GPS med CPOS-nøyaktighet ved innmåling av gravhaugen og hullet etterlatt av rotveltet. Dokumentasjonssystemet Intrasis (Version 3.0.1) ble brukt til behandling og analyse av innmålte enheter i felt. Til videre databearbeiding, analyse og publisering av GIS-data ble ESRI ArcMap 10 benyttet.

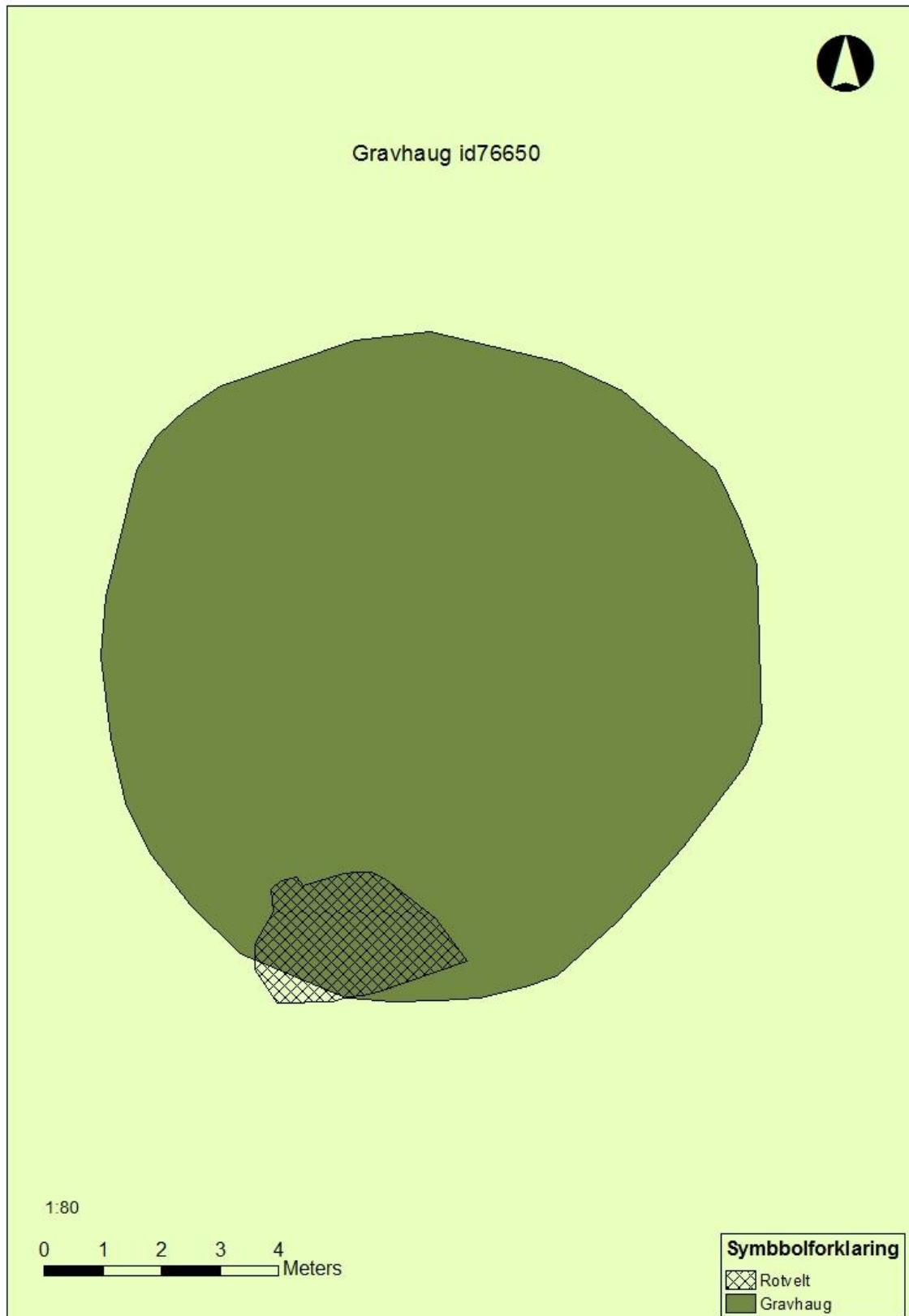
Dataflyten fra GPS til Intrasis-programvaren skjer ved at målepunktene lagres som Trimble RAW-filer på måleboka, en Trimble TSC3. Her blir de konvertert til Intrasis-format før eksport inn i respektive Intrasis prosjekt-base på bærbar PC. Eksport skjer via kabel fra målebok til PC. Videre bearbeiding og analyse av data gjennomføres i Intrasis og ESRI ArcMap 10.

Alle kartdata er satt i koordinatsystem UTM/WGS84 sone 32N, og lagret i ESRI geodatabase-format ved avlevering til Dokumentasjonsseksjonen ved Kulturhistorisk museum. I tillegg blir det respektive Intrasis-prosjektet avlevert til samme enhet for lagring og eventuell distribusjon.

Treroten og stammen ble fjernet av Bymiljøetaten ved hjelp av motorsag, traktor og hjullaster.

5 SIKRINGSUNDERSØKELSENS FORLØP OG RESULTATER

Gravhaugen omfatter en gresskledt, tilnærmet rund jordhaug, drøye 11x11 m, med avflatet topp. Den er omkranset av løvtrær som fra nord til øst er fullvoksne, og fra nord til sørvest er unge. Gravhaugen var skadet av et trevelt og rotopptrekk i sørsørvest, i overgangen mellom gravhaug og sikringszone. Skaden var blitt forårsaket av et uvær i 2010 som hadde blåst treet overende mot nordvest. Innen undersøkelsen tok til var trekrona og deler av røttene blitt fjernet.

Figur 4: Oversiktskart (Kartgrunnlag: Statens kartverk. Tillatelsesnummer NE12000-150408SAS. Produsert 02/11.2015, K. Sæther).

Figur 5: Gravhaug id76650 med rotvelt før undersøkelse, sett mot nord (foto; cf34913_4).

Det var flere trær i parkanlegget som hadde blåst over ende under uværet. Disse var enten blitt liggende som pådrivere til større biologisk mangfold i parken eller fjernet under restaurering i 2010. Det er trolig at trekrone og noe av røttene til treet som lå over gravhaugen ble fjernet samtidig med restaureringen. Da undersøkelsen tok til var treet blitt ganske tørt og sprøtt, og massene som var blitt dratt opp av rota hadde satt seg godt i store deler av hullet.

Figur 6: Rotveltet før undersøkelse (foto; cf34913_5).

Da sikringsundersøkelsen tok til tirsdag 07.07.2015 ble gravhaugen og trerotskaden dokumentert med digitalfoto, samt innmåling. I tillegg ble området undersøkt av Magne Samdal med metalldetektor. Det ble gjort enkelte utslag, hvorav noen ble undersøkt fortløpende. Utslagene viste seg imidlertid å være moderne avfall slik som ølkorker og nagler/spiker. Etter endt metallsøk ble massene som hang fast i treroten fjernet og

tørrsåldet, i tillegg til enkelte mindre hauger med masse rundt roten og stammen som tydelig var blitt kastet opp da treet falt. Det var enkelt å sålde massene da det hadde vært tørt vær lenge og de i hovedsak bestod av gulgrå sand og litt grus. Innen dagen var omme var alle massene blitt gjennomgått slik at stammen og rota kunne fjernes den påfølgende dagen. Det ble ikke gjort funn.

Figur 7: Rotveltet etter at massene er fjernet og tørrsåldet (foto; cf34913_10).

Representanter fra Bymiljøetaten kom med motorsag og traktor onsdag 08.07.2015. Stammen ble først delt i mindre segmenter for å lette forflytningen. Under arbeidet var det en synlig økning av humleaktivitet i området, og da roten ble fjernet ble det avdekket et humlebol i gropen etter rotveltet.

Figur 8: Hull etter rotvelt (foto; cf34913_23).

Gropen var drøye 3x2 m og ca. 50 cm dyp. I tillegg hadde stammen skapt en ca.10 cm dyp og ca. 2 m lang fure i toppen av sørvestlig del av gravhaugen. Det var vanskelig å

undersøke hullet nærmere for arkeologiske spor eller gjenstander på grunn av humlebolet, samtidig som vi vegret oss mot å prøve å flytte boet.

Figur 9: Humlebol i rotvelt (foto; cf34913_21).

Humler er sårbare for endringer i naturen, og det er godt dokumentert at flere humlearter har gått sterkt tilbake i de senere år. Det var derfor ønskelig å ikke forstyrre humlene mer enn nødvendig samtidig som gravhaugen ble sikret. Etter samtaler med Bymiljøetaten ble vi enige om å gjenfylle hullet for å sikre gravhaugen og eventuelt arkeologisk materiale, samt å etterlate en åpen «gang» fra markoverflaten ned til boet. «Gangen» ble konstruert av røtter og avkapp fra trestammen, og hullet ble deretter fylt med masse som var blitt såldet dagen før.

Figur 10: Konstruert gang til humlebolet (foto; cf34913_27).

Figur 11: Gravhaugen med gjenfylt rotvelt (foto; cf34913_29).

6 SAMMENDRAG

Kulturhistorisk museum i samarbeid med Byantikvaren i Oslo gjennomførte en sikringsundersøkelse av gravhaug id76650 i perioden 07-08.07.2015. Undersøkelsens formål var å dokumentere skadene og sikre eventuelt forflyttet/eksponert arkeologisk materiale, samt tilbake stille området. Sikringstiltakene som ble utført omfattet derfor tørrsålding av massene som rotveltet hadde dratt opp, digital dokumentasjon av det skadete området, metallsøk, fjerning av trestammen og rot, samt igjenfylling og utjevning. Det ble ikke gjort funn eller tatt ut prøver under undersøkelsen. Det ble derimot påtruffet et humlebol under rota som ble ivaretatt under igjenfyllingen/tilbakestillingen av kulturminnet.

7 VEDLEGG

7.1 FOTOLISTE, CF34913

Filnavn	Motiv	Sett mot	Fotograf	Dato
Cf34913_01.JPG	Gravhaug Id76650 før undersøkelse.	NV	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_02.JPG	Gravhaug Id76650 før undersøkelse.	NV	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_04.JPG	Gravhaug Id76650 før undersøkelse.	N	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_05.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 før undersøkelse.	NNV	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_06.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 før undersøkelse.	NØ	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_07.JPG	Arbeidsbilde av Magne Samdal med metalldetektor.	ØNØ	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_10.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter undersøkelse.	NØ	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_11.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter undersøkelse.	Ø	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_13.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter undersøkelse.	SV	Sæther, Kathryn E.	07.07.2015
Cf34913_16.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter rot og trestamme er fjernet.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_17.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter rot og trestamme er fjernet.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_20.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter rot og trestamme er fjernet.	NØ	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_21.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter rot og trestamme er fjernet.	NØ	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_23.JPG	Rotvelt i gravhaug Id76650 etter rot og trestamme er fjernet.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_24.JPG	Nedlagte røtter og avkapp over humlebol i gravhaug Id76650.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_27.JPG	Nedlagte røtter og avkapp over humlebol i gravhaug Id76650.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_28.JPG	Gjenfylt rotvelt i gravhaug Id76650.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_29.JPG	Gjenfylt rotvelt i gravhaug Id76650.	N	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_32.JPG	Gjenfylt rotvelt i gravhaug Id76650.	SV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015
Cf34913_34.JPG	Gjenfylt rotvelt i gravhaug Id76650.	NV	Sæther, Kathryn E.	08.07.2015